ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 16ης Σεπτεμβρίου 2004 *

Στην υπόθεση C-28/03,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ,

την οποία υπέβαλε το Συμβούλιο της Επικρατείας (Ελλάδα), με διάταξη της 23ης Οκτωβρίου 2002, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Ιανουαρίου 2003, στο πλαίσιο της διαδικασίας

Επικουρικό Κεφάλαιο

κατά

Υπουργού Ανάπτυξης,

παρισταμένης της:

Ομοσπονδίας Ασφαλιστικών Συλλόγων Ελλάδος,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, A. Rosas, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta και K. Lenaerts (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed,
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 6ης Μαΐου 2004,

αφού έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— το Επικουρικό Κεφάλαιο, εκπροσωπούμενο από την Α. Γρατσία-Πλατή, δικηγόρο,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Σ. Σπυρόπουλο, Κ. Γεωργιάδη και Μ. Τασσοπούλου,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την P. Ormond, επικουρούμενη από τον K. Smith, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Γ. Ζαββό και M. Shotter,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του στη δημόσια συνεδρίαση της 10ης Ιουνίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 15 και 16 της πρώτης οδηγίας 73/239/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1973, περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη δραστηριότητος πρωτασφαλίσεως, εκτός της ασφαλίσεως ζωής, και την άσκηση αυτής (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 157), όπως τροποποιήθηκε με τη δεύτερη οδηγία 88/357/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1988, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής, και τη θέσπιση των διατάξεων που σκοπό έχουν να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 73/239 (ΕΕ L 172, σ. 1), και με την οδηγία 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239 και 88/357 (τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής) (ΕΕ L 228, σ. 1). Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά επίσης τα άρθρα 17 και 18 της πρώτης οδηγίας 79/267/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Μαρτίου 1979, περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη της δραστηριότητας της πρωτασφαλίσεως ζωής και την άσκηση αυτής (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 57), όπως τροποποιήθηκε με τη δεύτερη οδηγία 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 1990, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την πρωτασφάλιση ζωής και τη θέσπιση διατάξεων που σκοπό έχουν να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 79/267 (ΕΕ L 330, σ. 50), και με την οδηγία 92/96/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Νοεμβρίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 79/267 και 90/619 (τρίτη οδηγία σχετικά με την ασφάλεια ζωής) (ΕΕ L 360, σ. 1).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Επικουρικού Κεφαλαίου Ασφαλίσεως Ευθύνης εξ Ατυχημάτων Αυτοκινήτων (στο εξής: Επικουρικό Κεφάλαιο) και του Έλληνα Υπουργού Ανάπτυξης, κατόπιν της αποφάσεως του υπουργού αυτού να αποδεσμεύσει ένα μέρος από την ασφαλιστική τοποθέτηση της ελληνικής ασφαλιστικής εταιρίας Intercontinental AE (στο εξής: Intercontinental) για κάλυψη απαιτήσεων από σχέση εξαρτημένης εργασίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το κοινοτικό δίκαιο

3 Οι οδηγίες 73/239 και 79/267, όπως τροποποιήθηκαν, αντιστοίχως, με την οδηγία 92/49 και την οδηγία 92/26, θέσπισαν τις αρχές της ενιαίας άδειας (άρθρα 6 και 7 κάθε μιας από τις οδηγίες αυτές) και της αποκλειστικής αρμοδιότητας του κράτους μέλους εντός του οποίου βρίσκεται η έδρα της ασφαλιστικής επιχειρήσεως (κράτους μέλους καταγωγής) όσον αφορά τη χρηματοπιστωτική εποπτεία της επιχειρήσεως αυτής (άρθρα 13 της οδηγίας 73/239 και 15 της οδηγίας 79/267).

4 Σύμφωνα με τα άρθρα 15 της οδηγίας 73/239 και 17 της οδηγίας 79/267, το κράτος μέλος καταγωγής επιβάλλει σε κάθε ασφαλιστική επιχείρηση τη σύσταση επαρκών τεχνικών αποθεματικών για το σύνολο των δραστηριοτήτων της. Τα στοιχεία του ενεργητικού αυτών των αποθεματικών αποτελούν το αντικείμενο διατάξεων που σκοπούν στη διασφάλιση της ποικιλομορφίας της τοποθετήσεώς τους.

5 Δυνάμει των άρθρων 16 της οδηγίας 73/239 και 18 της οδηγίας 79/267, το κράτος μέλος καταγωγής απαιτεί από κάθε ασφαλιστική επιχείρηση τη σύσταση επαρκούς περιθωρίου φερεγγυότητας για το σύνολο των δραστηριοτήτων της, το οποίο πρέπει να αντιστοιχεί στα απαλλαγμένα κάθε βάρους περιουσιακά στοιχεία της ασφαλιστικής επιχειρήσεως. Σύμφωνα με τα άρθρα 18 της οδηγίας 73/239 και 21 της οδηγίας 79/267, τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν κανένα κανόνα σχετικά με την επιλογή των στοιχείων ενεργητικού που υπερβαίνουν τα αντιπροσωπεύοντα τεχνικά αποθεματικά.

6 Τα άρθρα 22 της οδηγίας 73/239 και 26 της οδηγίας 79/267 προβλέπουν διάφορες υποθετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες μπορεί να ανακληθεί η άδεια από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής και ορίζουν ότι, στις περιπτώσεις αυτές, η αρχή αυτή λαμβάνει κάθε κατάλληλο μέτρο για τη διαφύλαξη των συμφερόντων των ασφαλισμένων και περιορίζει την ελεύθερη διάθεση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχειρήσεως.

7 Στις 19 Μαρτίου 2001 εκδόθηκε η οδηγία 2001/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων (ΕΕ L 110, σ. 28).

Το εθνικό δίκαιο

8 Οι αναφερθείσες στη σκέψη 1 της παρούσας αποφάσεως οδηγίες μεταφέρθηκαν στο ελληνικό δίκαιο με τα προεδρικά διατάγματα 118/1985 (ΦΕΚ Α' 35) και 252/1996 (ΦΕΚ Α' 186), που τροποποίησαν το νομοθετικό διάταγμα 400/1970 σχετικά με την ιδιωτική ασφάλιση (ΦΕΚ Α' 10, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα).

9 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος ορίζει ότι, για την άσκηση των δραστηριοτήτων της, ασφαλιστική επιχείρηση με έδρα στην Ελλάδα πρέπει να έχει λάβει άδεια από τον Υπουργό Εμπορίου. Δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφοι 3 και 5, του νομοθετικού διατάγματος, η ολική ή μερική, οριστική ή

προσωρινή, ανάκληση της αδείας, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο εν λόγω νομοθετικό διάταγμα, γίνεται με αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Εμπορίου. Σύμφωνα με την παράγραφο 7 του ιδίου αυτού άρθρου, με την οριστική ανάκληση της αδείας λειτουργίας ανακαλείται αυτοδικαίως η άδεια συστάσεως και επέρχεται η λύση της ασφαλιστικής επιχειρήσεως.

10 Σύμφωνα με το άρθρο 7 του νομοθετικού διατάγματος, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα στην Ελλάδα υποχρεούνται να συστήνουν επαρκή τεχνικά αποθεματικά για το σύνολο των δραστηριοτήτων τους. Τα τεχνικά αυτά αποθεματικά πρέπει να αντιστοιχούν σε ισοδύναμα στο ίδιο νόμισμα περιουσιακά στοιχεία.

11 Δυνάμει του άρθρου 8 του νομοθετικού διατάγματος, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα στην Ελλάδα υποχρεούνται σε ασφαλιστική τοποθέτηση που συνίσταται στη διάθεση, στην Ελλάδα ή σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, περιουσιακών στοιχείων με σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων των δικαιούχων οποιασδήποτε παροχής από ασφαλιστική σύμβαση. Σύμφωνα με την ίδια αυτή διάταξη, στην ασφαλιστική τοποθέτηση περιλαμβάνονται τα στοιχεία του ενεργητικού που καλύπτουν τα τεχνικά αποθεματικά του άρθρου 7 του νομοθετικού διατάγματος, καθώς και τα στοιχεία του ενεργητικού που καλύπτουν το τέταρτο του ελαχίστου ορίου του άρθρου 20, παράγραφος 2, Α΄, στοιχείο ε΄, του νομοθετικού διατάγματος.

12 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος ορίζει ότι, αν η ασφαλιστική επιχείρηση δεν συμμορφώνεται προς τις διατάξεις των άρθρων 7 και 8 περί τεχνικών αποθεματικών, ο Υπουργός Εμπορίου μπορεί να θεσπίσει διάφορα μέτρα, με απόφαση που δημοσιεύεται στην *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*, και αφού πληροφορήσει προηγουμένως τις εποπτικές αρχές των κρατών μελών όπου λειτουργεί η επιχείρηση με υποκατάστημα ή με ελεύθερη παροχή υπηρεσιών. Έτσι, μπορεί να χαρακτηρίσει ως ασφαλιστική τοποθέτηση μέρος ή το σύνολο της ελεύθερης περιουσίας της, να απαγορεύει την ελεύθερη διάθεση μέρους ή και του συνόλου του ενεργητικού της, να ανακαλεί προσωρινά ή οριστικά την άδεια λειτουργίας ορισμένων ή όλων των δραστηριοτήτων που ασκεί, και να λαμβάνει κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο με σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων των ασφαλισμένων ως και κάθε άλλου δικαιούχου ασφαλίσματος.

13 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 35, παράγραφος 9, του νόμου 2496/1997 (ΦΕΚ Α' 87), ορίζει, στο πρώτο εδάφιο, τα εξής:

«Οι δικαιούχοι ασφαλίσματος και οι καθολικοί και ειδικοί τους διάδοχοι έχουν προνόμιο στην ασφαλιστική τοποθέτηση που προηγείται από κάθε άλλο γενικό ή ειδικό προνόμιο, εκτός από το προνόμιο της παραγράφου 8 του άρθρου 12α και το προνόμιο για απαιτήσεις από σχέση εξαρτημένης εργασίας, με εξαίρεση τις απαιτήσεις των ασκούντων το δικαίωμα διοίκησης και διαχείρισης της ασφαλιστικής επιχειρήσεως».

14 Το άρθρο 12α, παράγραφος 8, του νομοθετικού διατάγματος ορίζει ότι οι αμοιβές και τα έξοδα του επόπτη εκκαθάρισης ή πτώχευσης και του εκκαθαριστή της ασφαλιστικής εκκαθάρισης έχουν προνόμιο που προηγείται από κάθε άλλο ειδικής κατηγορίας σε όλα τα στοιχεία του ενεργητικού της επιχείρησης. Οι αμοιβές και τα έξοδα του συνδίκου για τις εργασίες εκκαθάρισης του ασφαλιστικού χαρτοφυλακίου έχουν το ίδιο προνόμιο.

15 Με το προεδρικό διάταγμα 27/1996 (ΦΕΚ Α' 19), η αρμοδιότητα του ελέγχου των ασφαλιστικών επιχειρήσεων μεταβιβάστηκε στον Υπουργό Ανάπτυξης.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

16 Το Επικουρικό Κεφάλαιο είναι οργανισμός που ιδρύθηκε με τον νόμο 489/1976 (ΦΕΚ Α' 331), μέλη του οποίου είναι οι επιχειρήσεις που ασκούν την ασφάλιση αστικής ευθύνης από ατυχήματα αυτοκινήτων στην Ελλάδα. Η λειτουργία του συνίσταται, μεταξύ άλλων, στην καταβολή αποζημιώσεως στα θύματα (ζημιωθέντα πρόσωπα και δικαιούχους) αυτοκινητιστικού ατυχήματος σε περίπτωση πτωχεύσεως ή ανακλήσεως της αδείας λειτουργίας του ασφαλιστή του υπευθύνου για το ατύχημα προσώπου. Μετά την καταβολή της αποζημιώσεως αυτής, το Επικουρικό Κεφάλαιο, δυνάμει του προαναφερθέντος νόμου, υποκαθίσταται στο προνόμιο που θεσπίζει το άρθρο 10 του νομοθετικού διατάγματος υπέρ του ασφαλισμένου, υπευθύνου του ατυχήματος.

17 Το 1995, ο Υπουργός Εμπορίου ανακάλεσε την άδεια συστάσεως και λειτουργίας της Intercontinental και αποφάσισε ότι το σύνολο της κινητής και ακίνητης περιουσίας της πρέπει να δεσμευθεί ως ασφαλιστική τοποθέτηση της επιχειρήσεως αυτής.

18 Με την απόφαση Κ3-9086 της 4ης Νοεμβρίου 1998 (Δελτίο ΑΕ και ΕΠΕ, της 10ης Νοεμβρίου 1998, φύλλο 8649, στο εξής: επίδικη απόφαση), ο Υπουργός Ανάπτυξης αποδέσμευσε 28 967 185 δραχμές (GRD) από την ασφαλιστική τοποθέτηση για κάλυψη προνομιακά των απαιτήσεων από σχέση εξαρτημένης εργασίας, σύμφωνα με την αναφερθείσα ανωτέρω στη σκέψη 13 διάταξη.

19 Στις 16 Δεκεμβρίου 1998, το Επικουρικό Κεφάλαιο, που κατέβαλε τις οφειλόμενες από την Intercontinental αποζημιώσεις, άσκησε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση περί ακυρώσεως της επίδικης απόφασης, για τον λόγο ότι με την απόφαση αυτή μειώνεται η περιουσία από την οποία θα ικανοποιηθεί η απαίτηση που έχει καθ' υποκατάσταση έναντι της Intercontinental.

20 Το Συμβούλιο της Επικρατείας τονίζει ότι η προστασία των ασφαλισμένων αποτελεί θεμελιώδη σκοπό της κοινοτικής νομοθεσίας. Επισημαίνει ότι η επιβαλλόμενη στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις υποχρέωση συστάσεως τεχνικών αποθεματικών καθώς και το άρθρο 9, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος σκοπούν στην πραγματοποίηση του σκοπού αυτού. Θεωρεί ότι το άρθρο 35, παράγραφος 9, του νόμου 2496/1997 παραβιάζει τις κοινοτικές διατάξεις που αναφέρθηκαν στις σκέψεις 4 έως 6 της παρούσας αποφάσεως, καθόσον προβλέπει, σε περίπτωση πτωχεύσεως, εκκαθαρίσεως ή ανάλογης καταστάσεως αφερεγγυότητας, την προνομιακή ικανοποίηση των απαιτήσεων των εργαζομένων της ασφαλιστικής επιχειρήσεως έναντι των απαιτήσεων των ασφαλισμένων και των δικαιούχων τους επί της ιδίας ασφαλιστικής τοποθετήσεως. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Επικρατείας, η επίδικη απόφαση πρέπει επομένως να ακυρωθεί.

21 Πάντως, το Συμβούλιο της Επικρατείας, κρίνοντας ότι η ερμηνεία του δημιουργεί εύλογη αμφιβολία, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Ενόψει των οριζομένων ιδίως στα άρθρα 15 και 16 της [...] οδηγίας 73/239 [...] καθώς και στα άρθρα 17 και 18 της [...] οδηγίας 79/267 [...], μπορεί ο εθνικός νομοθέτης να προβλέψει ότι, σε περίπτωση που ασφαλιστική εταιρεία πτωχεύσει ή τεθεί σε εκκαθάριση ή περιέλθει σε ανάλογη κατάσταση αφερεγγυότητας, οι απαιτήσεις που απορρέουν από σχέση εξαρτημένης εργασίας με αυτήν ικανοποιούνται προνομιακά από τα περιουσιακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στα τεχνικά της αποθεματικά, σε σχέση με τις απαιτήσεις των δικαιούχων ασφαλίσματος και των καθολικών και ειδικών τους διαδόχων;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

22 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ρωτά, κατ' ουσίαν, αν οι κοινοτικές διατάξεις, που προβλέπουν την υποχρέωση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων να συστήνουν επαρκή τεχνικά αποθεματικά και περιθώριο αφερεγγυότητας για το σύνολο των δραστηριοτήτων τους, είναι αντίθετες προς τις εθνικές διατάξεις μέσω των οποίων, σε περίπτωση πτωχεύσεως, εκκαθαρίσεως ή ανάλογης καταστάσεως αφερεγγυότητας της ασφαλιστικής επιχειρήσεως, τα αντιπροσωπεύοντα τα τεχνικά αποθεματικά στοιχεία του ενεργητικού χρησιμοποιούνται για την προνομιακή ικανοποίηση των εξ ασφαλίσεως απαιτήσεων.

23 Το ερώτημα αυτό αφορά τη νομοθεσία που θεσπίζει προνόμιο υπέρ των απαιτήσεων εξ ασφαλίσεως, σε περίπτωση εκκαθαρίσεως της ασφαλιστικής επιχειρήσεως. Η βάση του προνομίου αυτού αντιστοιχεί στην ασφαλιστική τοποθέτηση της επιχειρήσεως αυτής και καλύπτει, εκτός από τα αντιπροσωπεύοντα τα τεχνικά αποθεματικά στοιχεία του ενεργητικού, άλλα στοιχεία του ενεργητικού της εν λόγω επιχειρήσεως. Με υπουργική απόφαση, η βάση αυτή μπορεί να επεκταθεί, όπως εν προκειμένω στη διαφορά της κύριας δίκης, στο σύνολο των διαθεσίμων στοιχείων του ενεργητικού της επιχειρήσεως. Το προνόμιο αυτό προηγείται από κάθε άλλο γενικό ή ειδικό προνόμιο, εκτός του προνομίου των εξόδων της εκκαθαρίσεως και του προνομίου των απαιτήσεων από σχέση

εξαρτημένης εργασίας πλην των απαιτήσεων των προσώπων που ασκούν τη διοίκηση και διαχείριση της ασφαλιστικής επιχειρήσεως.

24 Όπως τονίζουν η Ελληνική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και η Επιτροπή, ούτε οι κοινοτικές διατάξεις σχετικά με την επιβαλλόμενη στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις υποχρέωση συστάσεως επαρκών τεχνικών αποθεματικών και περιθωρίου φερεγγυότητας για το σύνολο των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων τους ούτε καμία άλλη διάταξη των οδηγιών 73/239 και 79/267 περιλαμβάνουν κανόνες συντονισμού σχετικά με την εκκαθάριση ασφαλιστικής επιχειρήσεως (βλ., συναφώς, τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/17).

25 Ασφαλώς, ο συντονισμός των εθνικών διατάξεων σχετικά με τις απαιτούμενες από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις χρηματοπιστωτικές τοποθετήσεις, ο οποίος έχει πραγματοποιηθεί, μεταξύ άλλων, με τις κοινοτικές διατάξεις που αναφέρθηκαν στις σκέψεις 4 και 5 της παρούσας αποφάσεως, σκοπεί να διασφαλίσει πρόσφορη προστασία των ασφαλισμένων και των τρίτων δικαιούχων σε κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας (βλ. τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 73/239 και την πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 79/267). Ειδικότερα, η επιβαλλόμενη στις επιχειρήσεις ασφαλίσεως υποχρέωση συστάσεως επαρκών τεχνικών αποθεματικών σκοπεί να διασφαλίσει ότι οι επιχειρήσεις αυτές διαθέτουν τα χρηματοοικονομικά μέσα για να εκπληρώσουν τις συμβατικές δεσμεύσεις τους έναντι των ασφαλισμένων (βλ. απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1986, 205/84, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1986, σ. 3755, σκέψη 38· βλ. επίσης την ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 73/239 και την έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 79/267, καθώς και τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/49 και τη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/96).

26 Οι επίμαχες κοινοτικές διατάξεις δεν μπορούν παρ' όλ' αυτά να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ο κοινοτικός νομοθέτης εννοεί ότι, σε περίπτωση εκκαθαρίσεως ασφαλιστικής επιχειρήσεως, τα αντιπροσωπεύοντα τα τεχνικά αποθεματικά στοιχεία του ενεργητικού πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να χρησιμοποιούνται κατ' απόλυτη προτεραιότητα για την ικανοποίηση των εξ ασφαλίσεως απαιτήσεων.

27 Η ερμηνεία αυτή δεν βρίσκει κανένα έρεισμα στις οδηγίες 73/239 και 79/267. Εξ άλλου, αντικρούεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/17, η οποία, προκειμένου να «εξασφαλίζει την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ της προστασίας των ασφαλιστικών πιστωτών και άλλων προνομιακών πιστωτών που προστατεύονται από το δίκαιο των κρατών μελών» (δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη), επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν σε ορισμένες κατηγορίες απαιτήσεων, ιδίως στις απαιτήσεις που έχουν τα μέλη του προσωπικού που απασχολεί με σχέση εξαρτημένης εργασίας η ασφαλιστική επιχείρηση, προνόμιο που προηγείται του προνομίου των εξ ασφαλίσεως απαιτήσεων, περιλαμβανομένου του προνομίου επί των αντιπροσωπευόντων τα τεχνικά αποθεματικά στοιχείων του ενεργητικού, όταν η βάση του προνομίου των εξ ασφαλίσεως απαιτήσεων δεν περιορίζεται σ' αυτά τα αντιπροσωπευτικά στοιχεία του ενεργητικού.

28 Υπό τις συνθήκες αυτές στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 15 και 16 της οδηγίας 73/239 και τα άρθρα 17 και 18 της οδηγίας 79/267 δεν απαγορεύουν εθνική νομοθεσία δυνάμει της οποίας, σε περίπτωση πτωχεύσεως, εκκαθαρίσεως ή ανάλογης καταστάσεως αφερεγγυότητας της ασφαλιστικής επιχειρήσεως, τα αντιπροσωπεύοντα τα τεχνικά αποθεματικά στοιχεία του ενεργητικού μπορούν να χρησιμοποιούνται για την ικανοποίηση των απαιτήσεων που απορρέουν από σχέσεις εξαρτημένης εργασίας πριν από την ικανοποίηση των εξ ασφαλίσεως απαιτήσεων, εφόσον η νομοθεσία αυτή αναγνωρίζει στις τελευταίες αυτές απαιτήσεις προνόμιο η βάση του οποίου περιλαμβάνει, εν πάση περιπτώσει, πλην των αντιπροσωπευόντων τα τεχνικά αποθεματικά στοιχείων του ενεργητικού, άλλα στοιχεία του ενεργητικού της επιχειρήσεως και μπορεί, δυνάμει υπουργικής αποφάσεως, να επεκταθεί στο σύνολο των διαθεσίμων στοιχείων του ενεργητικού της επιχειρήσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

29 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται ν' αποφανθεί επί των εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 15 και 16 της πρώτης οδηγίας 73/239/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1973, περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη δραστηριότητος πρωτασφαλίσεως, εκτός της ασφαλίσεως ζωής, και την άσκηση αυτής, όπως τροποποιήθηκε με τη δεύτερη οδηγία 88/357/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1988, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής, και τη θέσπιση των διατάξεων που σκοπό έχουν να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 73/239, και με την οδηγία 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής, και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239 και 88/357 (τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής), και τα άρθρα 17 και 18 της πρώτης οδηγίας 79/267/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Μαρτίου 1979, περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη της δραστηριότητας της πρωτασφαλίσεως ζωής και την άσκηση αυτής, όπως τροποποιήθηκε με τη δεύτερη οδηγία 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 1990, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την πρωτασφάλιση ζωής και τη θέσπιση διατάξεων που σκοπό έχουν να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 79/267, και με την οδηγία 92/96/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Νοεμβρίου 1992, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση ζωής και για την τροποποίηση των οδηγιών 79/267 και 90/619 (τρίτη οδηγία σχετικά με την ασφάλεια ζωής), δεν απαγορεύουν εθνική νομοθεσία δυνάμει της οποίας, σε περίπτωση πτωχεύσεως, εκκαθαρίσεως ή ανάλογης καταστάσεως αφερεγγυότητας της ασφαλιστικής επιχειρήσεως, τα αντιπροσωπεύοντα τα τεχνικά αποθεματικά στοιχεία του ενεργητικού μπορούν να χρησιμοποιούνται για την ικανοποίηση των απαιτήσεων που απορρέουν από σχέσεις εξαρτημένης εργασίας πριν από την ικανοποίηση των εξ ασφαλίσεως απαιτήσεων, εφόσον η νομοθεσία αυτή αναγνωρίζει στις τελευταίες αυτές απαιτήσεις προνόμιο η βάση του οποίου περιλαμβάνει, εν πάση περιπτώσει, πλην των αντιπροσωπευόντων τα τεχνικά αποθεματικά στοιχείων του ενεργητικού, άλλα στοιχεία του ενεργητικού της επιχειρήσεως και μπορεί, δυνάμει υπουργικής αποφάσεως, να επεκταθεί στο σύνολο των διαθεσίμων στοιχείων του ενεργητικού της επιχειρήσεως.

(υπογραφές)